

jamk

Turkistarhauksen kaksi puolta

Jade-Julia Hautojärvi

Opinnäytetyö, AMK
Kesäkuu 2024
Maaseutuelinkeinot (Agrologi)

Hautojärvi Jade-Julia

Turkistarhauksen kaksi puolta

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. **Kesäkuu 2024**, 35 sivua.

Maaseutuelinkeinojen tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Tutkimuksella pyrittiin selvittämään, miten turkisalalla menee tällä hetkellä etenkin taloudellisesti ja mitä alalle tulee käymään tulevaisuudessa. Haluttiin saada vastauksia mm. siihen, mistä kaikki alan ongelmat ja vaikeudet johtuvat ja pystyykö näille ongelmille tekemään mitään. Olennainen osa-alue tutkimuksessa oli eettisyys ja haastatteluiden avulla pyrittiin saamaan selville, mistä alan suuri vastustus johtuu ja mitä seurouksia siitä on tarhaajille.

Tutkimus toteutettiin haastatteluiden avulla, esittämällä kysymyksiä turkistarhaajille sekä eläinoikeusasiatuntijoille. Haastattelut toteutettiin sähköpostin välityksellä, lukuun ottamatta yhtä, joka suoritettiin puhe-
linhaastattelulla käytännöllisistä syistä. Tutkimuksessa haastateltiin yhteensä kolmea turkistarhaajaa sekä kolmea eläinoikeusasiatuntijaa. Kysymyksiä esitettiin yhteensä 10 ja niiden avulla pyrittiin saamaan selville mm. taloudelliseen tilanteeseen sekä eettisyyteen liittyviä näkökulmia.

Tutkimuksen perusteella turkistarhaus ei ole pitkään aikaan ollut kannattavaa, eikä se tule olemaan sitä tulevaisuudessakaan. Ala on joutunut vaikeuksiin osittain aktivistien toiminnan vuoksi, sekä turkisten hintojen romahtamisen takia. Suurimmat syyt alan taloudelliseen ahdinkoon ovat vuonna 2020 puhjennut korona, Venäjä – Ukraina sota sekä vuonna 2023 alkanut lintuinfluenssan leviäminen. Tutkimuksen mukaan, ala tulee ennemmin tai myöhemmin loppumaan ja siihen tulisi tarjota tukea tarhaajille esimerkiksi koulutusavun ja rahallisen korvauksen muodossa.

Avainsanat (asiasanat)

Turkistarhaus, maataloustuki, eläintenoikeudet, aktivisti, eläinoikeusasiatuntija, turkistarhaaja

Hautojärvi Jade-Julia

Two sides of furfarming

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, June 2024, 35 pages

Natural resources and Environment. Degree Programme in Agricultural and Rural Industries. Bachelor's Thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The aim of the study was to determine the current state of the fur industry, especially economically, and what the future holds for the industry. The goal was to find answers to questions such as the causes of all the industry's problems and difficulties, and whether anything can be done about those problems. An essential part of the study was ethics, and through interviews, the aim was to find out the reasons for the strong resistance to the industry and its consequences for fur farmers.

The study was accomplished through interviews, posing questions to fur farmers and animal rights experts. The interviews were conducted via email, except for one, which was conducted via a phone interview for practical reasons. In total, three fur farmers and three animal rights experts were interviewed. A total of 10 questions were asked, aiming to uncover perspectives related to economic conditions and ethics.

According to the study, fur farming has not been viable for a long time and will not be in the future. The industry has encountered difficulties partly due to the actions of activists and the collapse of fur prices. The main reasons for the industry's economic distress are the outbreak of COVID-19 in 2020, the Russia-Ukraine war, and the bird flu that began in 2023. The study suggests that the industry will end sooner or later, and that support should be offered to fur farmers, for example in the form of educational assistance and financial compensation.

Keywords/tags (subjects)

Fur farming, agricultural support, animal rights, activist, animal right expert, fur farmer

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Tutkimusasetelma	4
3	Historia.....	4
3.1	Asetus turkiseläinten suojelusta	7
3.2	Turkiseläimen vuosi.....	8
4	Turkistarhauksen vastarinta.....	10
4.1	Miten ja miksi turkistarhoja vastustetaan?.....	10
5	Politiikka ja rahoitus	12
6	Taloudellinen tilanne	13
6.1	Vientitulot Suomeen	13
6.2	Verotulot	14
6.2.1	Verotulojen merkitys kunnille	15
7	Haastattelut	16
7.1	Eläinoikeusasiantuntijoiden haastattelut	16
7.1.1	Tiivistelmä ja tulkinta.....	23
7.2	Turkistarhaajien haastattelut.....	24
7.2.1	Tiivistelmä ja tulkinta.....	28
8	Johtopäätökset.....	29
9	Pohdinta.....	30
9.1	Lähdemateriaali.....	31
9.2	Työn eettisyys.....	31
	Lähteet	33

Kuviot

Kuvio 1.	Kuva tyypillisestä minkin häkistä (Oikeutta eläimille 2014).	8
Kuvio 2.	Kuva tyypillisestä varjotalosta (Eläintieto n.d).....	9
Kuvio 3.	Kuva ylijalostetusta ketusta (SEY n.d).	11
Kuvio 4.	Aktivistien julkaisema kuva salakuvauskeikalta (Oikeutta eläimille 2011).	Virhe.

Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Taulukot

Taulukko 1. Kaavio kuvastaa turkisten myynnistä saatuja tuloja (FIFUR 2023, 2.)	14
Taulukko 2. Kaavio kuvastaa kuinka paljon verotuloja yksi turkisan alan työntekijä tuottaa kunnalle (Vinnari 2022, 13).....	15

1 Johdanto

Turkistuotanto on alana ollut jo jonkin aikaa laskussa, eikä sen suosio ole tänä päivänä kovin suuri. Vuonna 2022 turkisala työllisti enää noin 200 yrittäjää ja vientitulot ylittivät 200 miljoonaa euroon. (Turkistarhaus historiaan – Oikeudenmukainen siirtymä turkistarhattomaan Suomeen 2023.) Ala kärsi entisestään, kun vuonna 2020 iski korona ja vuonna 2023 lintuinfluenssa. Alaa kritisoidaan eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta mm. häkkien koon ja pitopaikkojen vuoksi.

Suomi on yksi harvoista Euroopan maista, joka edelleen sallii turkistuotannon ja sen vuoksi Suomi on saanut kritiikkiä myös muilta mailta. Mm. kansainvälinen eläinoikeusjärjestö Fur Free Alliance vieraili vuonna 2023 Suomessa ja välitti vetoomuskirjeen Kansanedustaja Jenni Pitkolle. (FUR FREE ALLIANCE VISITS FINLAND, APPEALS TO THE PARLIAMENT TO BAN FUR FARMING n.d.) Toisaalta alaa puolustetaan sen tarjoamien työpaikkojen sekä vienti- ja verotulojen takia.

Työn tarkoituksena on selvittää totuus edellä mainittujen argumenttien takana ja ottaa selvää mikä turkistalouden tämänhetkinen tilanne on, millainen se on ollut ja millainen se mahdollisesti tulee olemaan. Jotta saadaan selville todelliset syyt turkistarhauksen vastustukseen, kuullaan sen asian puolestapuhujia, eli eläinaktivisteja. Turkistarhaajat ovat oman alan asiantuntijoita, joten heidän näkökulmansa tuodaan myös kuuluviin.

Näiden kahden eri asiantuntijaryhmän vastaukset selvitettiin haastatteluiden avulla. Haastattelut on suoritettu sähköpostin välityksellä, lukuun ottamatta yhtä, joka suoritettiin puhelun aikana. Kummastakin asiantuntijaryhmästä haastateltiin kolmea eri henkilöä. Kysymyksillä pyrittiin saamaan vastauksia mm. eettisiin ja taloudellisiin ongelmiin.

Työ pyrkii antamaan vastauksia kysymyksille, onko turkistuotanto osa Suomalaista tulevaisuutta? Mitä ongelmia alalla on ja mistä ne johtuva? Kuinka suuri vaikutus turkistarhauksella oikeasti on Suomen taloudelle? Netti on täynnä ristiriitaista ja puolueellista tietoa aiheesta ja luotettavaa tietoa on vaikea löytää. Työ on hyödyllinen, sillä se kokoaa kaiken tiedon yhteen ja antaa äänen kuuluviin kaikille osapuolille.

2 Tutkimusasetelma

Työtä lähdettiin tekemään laadullisen tutkimuksen periaattein, sillä tutkimusmenetelmänä on haastattelu ja tutkimuskohteena on ongelma, jolle ei ole yhtä valmista ratkaisua. Työ sisältää laadulliselle tutkimukselle ominaisia piirteitä. Niitä on mm. luonnollisen materiaalin käyttö, sitoutuminen tutkimukseen, sekä haastateltaviin ja subjektisuuden pitäminen tärkeänä. (Juhila, K n.d.)

Haastatteluun etsittiin siis eläinoikeusasiantuntijoita tai aktivisteja. Heiltä haluttiin saada vastapuolen näkökulma, sillä heillä on ihan eri näkemys esimerkiksi alan eettisyydestä kuin turkistarhaajilla. Aktivismi on myös kulkenut turkistarhauksen rinnalla melkein alan alusta asti, joten se on hyvin olennainen osa työtä ja tutkimusta. Haastateltavat ovat kaikki eri eläinoikeusjärjestöjen edustajia, ja heillä on kokemusta etenkin turkistarhaukseen liittyen. Alusta asti oli tiedossa, että voi olla hankala löytää tarhaajia, jotka ovat vapaaehtoisia haastatteluun. Tämä johtuu siitä, että tarhaajat ovat tottuneet alan vastustukseen ja moni oletti, että kyseessä on alan vastustajien tekemä juttu, jossa haukutaan turkistarhausta. Haastateltavia kuitenkin löytyi ja niitä etsittiin yrityrekisteristä, soittamalla suoraan itse tarhaajille.

3 Historia

Miettiessä Suomen turkistarhauksen tilannetta tänä päivänä, on syytä tarkastella alan menneisyyttä ja mistä kaikki on alkanut. Turkistarhaus juontaa juurensa 1800–1900 lukujen vaihteeseen, jolloin ensimmäiset niin sanotut turkiseläimet saapuivat Norjasta Suomeen. Kyseessä oli kettu, joka ei suinkaan ollut villi, vaan häkissä kasvatettu. (Karkinen 2009, 11.) Tällöin kissat ja koirat eivät olleet vielä saaneet niin suurta leimaa kotieläiminä, jonka vuoksi myös ne nähtiin turkiksina ja niitä käytettiin turkistarhauksessa jonkin aikaa. (Latva 2020, 105–109.)

Turkistarhauksen voidaan kuitenkin sanoa alkaneen kunnolla vasta 1910-luvulla, jolloin yleisesti käytetty termi oli häkkikasvatus. Norjasta tuodun ketun rinnalle otettiin kasvatukseen minkki, joka tuotiin Pohjois-Amerikasta asti. Tähän päivään asti, nuo kaksi eläinlajia, ovat säilyneet suosituimpina turkiseläiminä. Toki ketun ja minkin lisäksi Suomessa on kasvatettu ja kasvatetaan edelleen muitakin lajeja, kuten hillereitä, supikoiria sekä sini- ja hopeakettuja. Ne eivät kuitenkaan koskaan saavuttaneet samanlaista suosiota. Ennen 1930-lukua, kun tarhauksesta ei ollut vielä kunnolla

muodostunut elinkeino, tarhaajat pitivät tätä ennemminkin harrasteena. Tänä aikana oli enemmän rahaa, kiinnostusta ja aikaa panostaa turkiseläinten kasvatusolosuhteisiin. Tarhat olivat suu-rempia ja virikkeitä oli enemmän tarjolla, jos vertaa tähän päivään. Koska ihmiset eivät vielä tienneet elantoaan tarhauksella, mahdollisesti se tarhaajat näkemään eläimen enemmän elollisena olentona, kuin vain turkkina. (Latva 2020, 105–109.)

Kun 1930-luvulla alkoi laskusuhdanne, tapahtui kunnolla muutos harrastuksesta elinkeinoksi. Ihmiset alkoivat siis tienata elantonsa turkistarhauksella, jolloin siirryttiin mm. yksinkertaisempiin häkkeihin ja kasvatusolosuhteisiin. Suuri osa turkiseläimistä siirtyivät isommista tarhoista varjo- ja verkkohäkkeihin. Turkisalan yrittäjät halusivat tehdä turkistarhauksesta mahdollisimman tuottavaa, jolloin ei panostettu enää niin paljon eläinten elinympäristöihin tai ruokaan. Tämän muutoksen tapahtuessa, eläinaktivistit alkoivat myös heräilemään ja kiinnittämään katseen kohti turkiseläimiä. (Latva 2020, 105–109.)

Valtio alkoi ottaa osaa alan tukemiseen 1940-luvulla, kun havahduttiin siihen, että asutus olisi tärkeää pitää maaseudulla ja tätä koitettiin toteuttaa lisäämällä elinkeinoja haja-asutusalueilla. Näin turkistarhausyrittäjät alkoivat saada Suomen valtiolta rahoitusta toiminnan tukemiseen. Turkistarhoja alkoi muodostua etenkin maan pohjois- ja itäosiin. (Karkinen 2009, 12.) 1950–1960-luvut olivat muutosten aikaa turkistaloudelle. Tähän asti kettu oli pitänyt paikkaansa suosituimpana turkiseläimenä, mutta sen tilalle tuli minkki. Minkki on ollut Suomessa ns. helppo pitää turkiseläimenä, sillä minkit eivät ole kuuluneet Suomen luontoon vieraslajina. Kun siitä tuli suosituin turkisalalla, nähtiin se tämän jälkeen oikeastaan ainoastaan turkkina, josta oli hyötyä taloudellisesti. Samaan aikaan aloitettiin turkistarhauksen markkinointi ympäri Suomea. Ihmisillä oli epäilyksiä alasta ja nämä epäilykset haluttiin kumota tuomalla kansan tietouteen turkistarhauksen hyödyt niin kansantaloudelle kuin yrittäjillekin. Valtio yritti koko ajan kannustaa ihmisiä turkisyrittäjiksi. (Latva 2020, 111–113.)

Turkiseläimet ja tarhaus ylipäättään on ollut yksi merkittävimmistä syistä, miksi rehuntuotanto on aloitettu Suomessa. Turkiseläimiä alkoi olemaan 50-luvulla jo miljoonia ja näiden turkiseläinten ruuantarve oli kova. Näin alettiin rakentamaan rehukeskuksia, jotta rehuntuotanto ja kuljetus olisi mahdollisimman helppoa. Tämä ei kuitenkaan auttanut kovin kauaa, sillä 60-luvulla jouduttiin turvautumaan tuontirehuun. Neuvostoliitto oli yksi keskeinen maa, josta tuotiin rehua turkistarhoille.

Vuonna 1981 turkiseläimet käyttivät noin 400 miljoonaa kiloa rehua ja tästä määrästä Suomi tuotti itse vain 70 miljoonaa kiloa, jonka vuoksi loput tuotiin muualta. (Latva 2020, 111–113.)

Seuraavat merkittävät tapahtumat sijoittuvat 1980-luvulle. Kettu nousi taas vanhalle paikalle suosituimpana turkiseläimenä minkin ohi, ja kettuja syntyi vuodessa jo miljoona. (Latva 2020, 111–113.) Huutokaupat ovat olleet merkittäviä turkkien myynnin kannalta, mutta kun 80-luvulla huutokauppojen hinnat alkoivat laskea, ala alkoi olla taloudellisissa vaikeuksissa. Näitä vaikeuksia lisäsivät eläinoikeusaktivistit, jotka tekivät mm. iskuja tiloille, vapauttaen turkiseläimiä luontoon. He tekivät myös paljon töitä saadakseen turkistarhauksen näyttämään huonolta ja epäeettiseltä. 1986 oli vuosi, jolloin tarhojen määrä alkoi laskea huomattavasti. Tätä laskua edesauttoi 1990-luvun lama ja niin turkistarhaajat kuin rehuntuottajatkin alkoivat olemaan todellisessa ahdingossa. Vuonna 1992 tapahtui kuitenkin muutos muotitrendeissä, jonka takia turkiskauppa alkoi taas käymään paremmin. (Karkinen 2009, 12–13.) Vientituloja saatiin 1990-luvulla myös siitä, että eläviä turkiseläimiä alettiin myymään Kiinaan, lähinnä siitoseläimiksi. Tämä on jatkunut edelleen tähän päivään asti, vaikka turkiseläinten kasvattajain liitto ei hyväksykään toimintaa. (Kaakinen 2020.)

2000-luvulla ei ole tapahtunut kovin merkittäviä muutoksia. Eläinaktivismi on noussut pikkuhiljaa suosioon ja aktivistit ovat tehneet paljon iskuja tiloille, jossa he ovat mm. vapauttaneet eläimiä sekä kuvanneet tiloja julkisuuteen. Paljon on myös ollut mielenilmaisuja sekä eri eläinsuojelujärjestöt ovat tehneet kansalaisaloitteita turkistarhauksen lopettamiseksi. Tähän mennessä mikään ei ole kuitenkaan mennyt eduskunnassa läpi. Turkistarhoille kehitettiin oma sertifikaatti, jolla pyrittiin kannustamaan tarhaajia mm. parempaan eläinten hoitoon. Sertifikaatti ei ole toki pakollinen, mutta se on hyvin suosittu, sillä lähes kaikki Suomen turkistiloista omaavat tämän. Sertifikaatin kehitti Suomen turkiseläinten kasvattajainliitto vuonna 2005. (FIFUR n.d.) Vuosi 2020 toi mukanaan korona epidemian, jolla oli vaikutuksia myös turkistalouteen. Talousvaikeuksia aiheutui välttämättäkin myös turkistarhaajille, mutta heidän oli mahdollista hakea ELY-keskukselta alkutuotannon väliaikaista tukea. (Yli 800 yrittäjää saanut apua koronapandemian aiheuttamiin talousvaikeuksiin maaseudun yritysten ja alkutuotannon väliaikaisista tuista 2020.) Vuonna 2023 otsikoihin nousi turkiseläimet, joihin oli tarttunut lintuinfluenssa. Tauti pääsi tarttumaan linnuista eläimiin, mm. verkkohäkkien kautta. Linnut pitävät turkiseläinten rehusta ja kun ne pääsivät käsiksi siihen, tartuttivat sairastuneet linnut muita eläimiä. Lintuinfluenssa levisi urakalla Suomen turkistiloilla ja tästä syystä tuhansia turkiseläimiä jouduttiin lopettamaan. Ruokavirasto antoi ohjeeksi lopettaa kaikki

eläimet tiloilta, joilta oli löytynyt lintuinfluenssaa. (Ali-Hokka, Hurme 2023.) Vuonna 2023 tehtiin kansalaisaloite nimeltä turkistarhaus historiaan ja se keräsi yhteensä 102 600 nimeä. Tällä hetkellä se on käsittelyssä eduskunnassa. Edellisen kerran kansalaisaloite turkistarhauksen lopettamisesta tehtiin vuonna 2013, mutta eduskunta hylkäsi sen, eikä tullut voimaan. (Turkistarhaus historiaan – Oikeudenmukainen siirtymä turkistarhattomaan Suomeen 2023.)

3.1 Asetus turkiseläinten suojelusta

Turkistarhauksessa noudatetaan vuonna 2023 voimaan astunutta eläinten hyvinvointilakia. Turkiseläinten hyvinvoinnin takaamiseksi on laadittu sen lisäksi asetus, jossa säädetään tarkemmat ohjeet turkiseläinten pidosta ja hoidosta. Asetus on laadittu 20.10.2011. Asetus on laaja ja sisältää yksityiskohtaisia määräyksiä mm. eläintenpitopaikoista, mutta tähän työhön on poimittu vain muutamia oleellisia kohtia koko asetuksesta. Eri turkiseläinlajeille on hieman eri ohjeita, mm. kokoeron ja lajityypillisten tarpeiden takia. Asetuksessa on tarkkoja määräyksiä esimerkiksi siitä, minkä kokoinen häkin verkon silmäkoon tulee olla. Eri säädöksiä lukiessa tulee usein esiin sana tarpeeton, joka on hieman tulkinnanvarainen. (Ks. A 2011/1084.) Asetus sisältää esimerkiksi kohdan, jossa mainitaan, että kun kettuja otetaan kiinni, tarpeeton niskapihtien käyttö on kiellettyä. On siis hieman tarhaajasta itsestään kiinni, mitä tämä pitää tarpeettomana ja mitä ei. (Ks. A 2011/1084, 10§.)

Turkiseläinten turvaamisen asetus pitää sisällään paljon kohtia koskien turkiseläinten pitopaikkaa ja häkkejä. Se painottaa häkkien ja pitopaikan puhtaanapitoa ja sitä, että esimerkiksi häkit ovat myös helposti puhtaana pidettävät (Ks. A 2011/1084, 4§). Asetuksessa mainitaan myös, että turkiseläinten pitopaikan on oltava rauhallisella paikalla, ettei eläimet häiriinny turhasta melusta. Melua on muutenkin kehoitettu välttämään, sillä eläimet stressaantuvat helposti, etenkin heidän ollessa tiineinä. Eläimille on aina myös varmistettava näköyhteys muihin lajitovereihin ja turkistarhaajan on pidettävä huolta, että eläimet saavat lajitarpeensa tyydyttäviä virikkeitä. (Ks. A 2011/1084, 3§.) Eläimet viettävät koko elämänsä häkeissä, joten niille on määrätty tarkat tilakoot. Jokaiselle turkiseläinlajille on laadittu oma vähimmäishäkkikoko, joka on minkillä 2550 cm² ja ke-tulla 0,8 m² (Ks. A 2011/1084, Liite 1).

3.2 Turkiseläimen vuosi

Turkiseläin elää elämänsä metallisessa verkkohäkissä, jota kuvio 1. kuvastaa. Nämä häkit ovat hyvin usein asetettu kahteen riviin, jonka päälle on rakennettu katto. Näitä kutsutaan varjotaloiksi, joka löytyy Kuviosta 2. Yhteen varjotaloon asetetaan tyypillisesti 50–70 eläimen häkkiä. Häkki on sen verran pieni, ettei sinne mahdu oikeastaan muuta kuin eläin itse. Minkeillä on kuitenkin edellytyksenä pesäkoppi, johon se mahtuu sisälle. Metalliverkosta tehty häkki mahdollistaa niiden helpon ruokinnan, sillä tarhaajan on helppo laittaa rehua verkon päälle, josta eläin saa itse syödä ruuan tonkimalla. Se toimii samalla virikkeenä, joita ei ruuan lisäksi ole yleensä kuin puukapula tai jokin vastaavanlainen esine. Turkiseläimen rehu valmistetaan lähtökohtaisesti aina teurasjätteestä, kalasta sekä viljasta, mutta on yleistä, että sen seassa on muutakin, kuten turkiseläinten ruhoja. (Tengvall 1996, 10).

Kuvio 1. Kuva tyypillisestä minkin häkistä (Oikeutta eläimille 2014).

Kuvio 2. Kuva tyypillisestä varjotalosta (Turkiseläimet tuotannossa n.d).

Heti vuoden alussa, eli tammikuussa turkistarhoilla aloitetaan eläinten parittaminen ja se kestää aina huhtikuulle asti. Tavoitteena olisi saada naaras tiineeksi luonnollisella tavalla, mutta aina se ei kuitenkaan onnistu. Keinosiemennys on alalla hyvin yleistä, sillä jopa 30–40 % kaikista turkisnaaraista hedelmöitetään keinosiemennyksen avulla. Siitosuroksia ei yleensä ole kovinkaan paljon, sillä naaraiden hedelmöittymiseen käytetään usein samoja uroksia. Tämä johtuu lähinnä rahan säästämisestä, sillä on kalliimpaa ylläpitää useaa turkiseläinurosta. (Tengvall 1996, 11.)

Parituskauden päätyttyä alkaa penikointi huhti-kesäkuussa. Turkisnaaraat synnyttävät kahdesta (sinikettu) kuuteen (hilleri) poikasta kerralla. (Tengvall 1996, 12.) Kaikki näistä syntyneistä poikasista eivät kuitenkaan aina selviä, sillä on mahdollista, että esimerkiksi emo syö omia poikasiaan tai ne eivät muuten vain selviä syntymisestä. Hopeaketun poikasista noin 15 % kuolee tullessaan syödyksi emonsa toimesta. Tälle selitykseksi on esitetty mm. häkkien virikkeettömyys sekä emon stressaantuneisuus. (Tengvall 1996, 27–28.) Ne poikaset, jotka selviytyvät, vieroitetaan emostaan, kun ne ovat noin kahden kuukauden ikäisiä (Tengvall 1996, 14).

Seuraava ja viimeinen tapahtuma turkiseläimen elämässä tulee marras-joulukuussa, kun alkaa naohoituskausi. Yleinen menettelytapa minkkien tappamiselle on kulkea kärryn kanssa käytävällä ja laittaa eläin hiilidioksidi- tai hiilimonodoksidikärryyn. Siellä eläin kuolee tukehtumalla kaasuun. Kettujen tappamisessa voidaan myös käyttää edellä mainittua hiilimonoksidia, mutta yleisempää on niiden tappaminen sähköllä. Kettu otetaan usein niskapihtien avulla pois häkistä ja otetaan

käyttöön kaksi elektrodiä, joista toinen sijoitetaan eläimen suuhun ja toinen tämän peräaukkoon. Eläimen läpi kulkee sähköjännite, joka lopulta tappaa tämän. Tämä kohtalo odottaa jokaista tarhan turkiseläintä, lukuun ottamatta niitä, joita käytetään siitoseläiminä. Niiden annetaan yleensä elää noin 3–4-vuotiaiksi. (Tengvall 1996, 14).

4 Turkistarhauksen vastarinta

Turkistarhausta on vastustettu Suomessa enemmän tai vähemmän oikeastaan siitä asti, kun siitä on tullut oma tuotannonalansa. 1990-luvulle asti tarhauksen vastustus ei ollut niin näkyvää, vaan se oli lähennä puhetta sivulta seuraten. Tähän tuli kuitenkin radikaali muutos, kun turkistarhauksen vastustajille ei enää riittänyt sen hetkiset keinot ja aloitettiin niin sanotut iskut turkistiloille (Latvus 2023, 10.) Tätä ennen oli ollut samankaltainen yksittäistapaus Torniossa vuonna 1985, kun rakenteilla oleva turkistarha poltettiin. Varsinainen eläinoikeusaktivistien muodostama liike syntyi vuonna 1995 ja Suomessa tuli tutuksi nimi kettutyttö, joka kuvasi näitä yleensä tyttöjä, jotka kävivät vapauttamassa eläimiä häkeistään. Liikkeen muodostumista mahdollisesti edesauttoi järjestön Oikeutta eläimille perustaminen. Kun järjestöjä alkoi muodostumaan, jäivät myös laittomat iskut vähemmälle ja yritettiin vaikuttaa muilla tavoin. (Rauhamäki 2008, 34–35.) Yksi merkittävimmistä turkistarhalle tehdyistä iskuista tapahtui vuonna 1997, kun Orimattilassa sijaitsevaan turkistarhaan tunkeutui eläinoikeusaktivisteja ja turkistarhaaja alkoi ampua näitä haulikolla. (Latvus 2023, 10.) Vuoteen 2004 mennessä iskuja turkistarhoille oli tehty yhteensä 69 ja ainoastaan kaksi aktivistia oli joutunut näiden takia käräjäoikeuteen (Rauhamäki 2008, 30).

4.1 Miten ja miksi turkistarhoja vastustetaan?

Turkistarhaus ei suinkaan ole ainoa eläintuotannon muoto, jota vastustetaan eläinoikeusnäkökulmasta, mutta se on selvästi ala, joka on saanut ajan mittaan eniten huomiota. Suurin syy, joka tälle vahvalle vastustamiselle on, ovat häkit, joissa turkiseläimiä pidetään. Häkit ovat sen kokoisia, että eläin mahtuu siellä olemaan, mutta hän ei pysty juurikaan liikkumaan, saati toteuttamaan lajityypillistä käyttäytymistään. (Turkistarhaus aiheuttaa kärsimystä ja ympäristöongelmia n.d.) Tuotantoeläinten hyvinvoinninlautakunnan mukaan esimerkiksi minkin lajityypilliseen käyttäytymiseen kuuluu kiipeily sekä uiminen. Nämä toiminnot eivät valitettavasti toteudu tuotanto-oloissa. (Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta 2014, 2.) Turkistarhauksessa on myös nähty tämän lisäksi paljon eläinten hyvinvointiongelmia. Eläimillä esiintyy paljon häiriökäyttäytymistä, osittain

edellä mainitun tilan puutteesta. Tämä häiriökäyttäytyminen voi olla esimerkiksi toisten eläinten ja itsensä satuttamista. Yhdeksi isoksi ongelmaksi on nimetty ylijalostus ja eläinten lihavuus, josta on esimerkki kuviossa 3. Joidenkin aktivistien mielestä tuotantoeläimiä, etenkin kettuja jalostetaan ja lihotetaan, jotta eläimestä saatava nahka ja turkki olisi suurempi. Liikalihavuus taas aiheuttaa eläimelle terveydellisiä ongelmia. (Viljanen 2019, 38.)

Kuvio 3. Kuva ylijalostetusta ketusta (Turkistotuudet:eläimet n.d).

Aikaisemmassa tekstissä kävi ilmi, että nämä eläinoikeusaktivistit toteuttivat iskuja turkistarhoille. Näiden iskujen tarkoituksena oli yleensä päästää turkiseläimiä vapaaksi häkeistään. Joskus eläimet päästettiin vapaaksi luontoon ja toisinaan niitä sijoitettiin ihmisten koteihin. Iskut herättivät paljon huomiota, lähinnä toiminnan laittomuuden vuoksi. Tämä vei huomiota pois aktivistien tavoitteesta, eli eläinten hyvinvoinnista sekä sen laiminlyönnistä ja sen sijaan huomio kiinnittyi toiminnan kyseenalaisiin keinoihin. Tämä aiheutti aktivisteille huonon maineen ja heidät nähtiin rikollisina. Päätapa kiinnittää ihmisten huomio tarhojen huonoihin oloihin oli salakuvaus. Tämäkään toiminta ei ollut täysin laillista, sillä kuvaajat olivat tiloilla ilman lupaa. Kuvia alettiin julkaista mediassa ja ne herättivätkin paljon huomiota, kuvien rajuuden vuoksi (kuvio 4.). Kuvissa esiintyi usein vahingoittunut tai kuollut eläin. Radikaalimpien tekojen lisäksi eläinoikeusaktivistit ovat järjestäneet paljon mm. mielenosoituksia sekä jakaneet lehtisiä turkistarhauksesta. (Rauhamäki 2008, 6–38).

Kuvio 4. Aktivistien julkaisema kuva salakuvauskeikalta (Oikeutta eläimille 2011).

Tarkoituksena eläinoikeusaktivisteilla on ollut aina varmasti hyvä, eli eläinten oikeuksien parantaminen. Aina se ei kuitenkaan ole toteutunut ja eläin on saattanut kärsiä vain enemmän. Iskut tarhoille, joissa eläimiä on vapautettu ovat monesti stressaavia eläimelle. Korkean stressitason takia emo on saattanut tappaa poikasensa. Eläimiä on myös kuollut paljon luontoon vapautuksen yhteydessä, sillä ne eivät ole enää pärjänneet yksin. (Rauhamäki 2008, 35–36).

5 Poliitika ja rahoitus

Op-ryhmän pääjohtaja Timo Ritakallio kertoi pankkien lopettaneen lainojen myöntämisen turkistarhoille. Etenkin alan kannattavuuden heikentyminen lintuinfluenssan vuoksi sekä turkistarhauksen kieltämistä ajava kansalaisaloite ovat vaikuttaneet lainojen myöntämiseen. Alan katsotaan olevan niin huonosti tuottavaa, että pankit myöntävät lainoja lähinnä vain niiden lopettamista varten. (Lehmusvesi & Kröger 2023.)

Suomessa turkistarhaus ei kuulu maatalouden tuotantotuen piiriin, eikä näin ollen saa samoja tukia, kuin monet muut maatalouden alat. Turkistarhaajille myönnetään kuitenkin investointitukia mm. eläinten pitopaikkojen rakentamista varten. Tämän lisäksi turkistarhaajat voivat hakea ympäristönsuojeluun, eläinten hyvinvointiin, energiantuotantoon sekä lomitukseen tukia. Nämä tuet myöntää Suomen Maa- ja metsätalousministeriö ja niiden yhteissummaksi muodostuu vuodessa

noin 2 miljoonaa euroa. EU on myös mukana rahoittamassa Suomen turkistarhausta tämän rakennerahastosta. Rahoitukset menevät lähinnä Centrian ammattikorkeakouluun sekä luonnonvarakeskukseen, ei niinkään yksittäisille tuottajille. (Lahtinen 2020.)

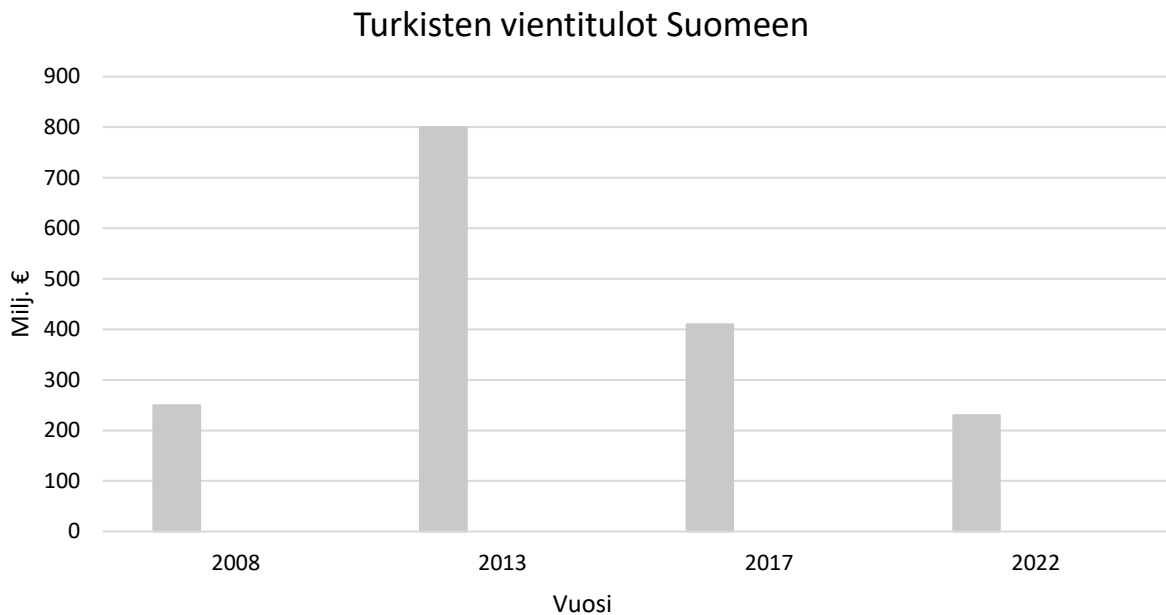
6 Taloudellinen tilanne

Turkistarhausta puolustaessa esiin nousee usein kolme samaa argumenttia. Nämä argumentit ovat alan vienti- ja verotulot Suomeen sekä työpaikat, joita turkistarhaus tarjoaa. Väitteet pitävät osittain paikkaansa, mutta niiden merkitystä on liioiteltu jo jonkin aikaa. Vientitulojen luvut saattavat kuuostaa suurilta, mutta kun niitä tarkastellaan valtakunnallisella tasolla, ei ne välttämättä olekaan enää niin merkittäviä. Työpaikkoja turkistarhaus tarjosi vuonna 2022 yhteensä 200 yrittäjälle sekä työvuosia yhteensä 1580 (Turkistarhaus historiaan – Oikeudenmukainen siirtymä turkistarhattoon Suomeen 2023).

6.1 Vientitulot Suomeen

Turkistarhauksesta saadut vientitulot ovat olleet joskus todella merkittäviä, esimerkiksi vuonna 2013 tulot Suomelle olivat reilu 800 miljoonaa euroa. Vientitulot ovat laskeneet tästä luvusta paljon ja vuonna 2022 luku oli enää reilu 200 miljoonaa euroa. (FIFUR 2023, 1.) Nettona tämä tekee kuitenkin vain 32 miljoonaa euroa, joka on Suomen tavaraviennistä vain 0,04 %. Luvut saavat ihan eri mittakaavat, kun niitä katsotaan juuri esimerkiksi kokonaisviennin kannalta ja tarkastellaan prosentteina. (Kansalaisaloite 2023.) Vientituloa tarkastellessa tulee ottaa myös huomioon se, että lukuun otetaan mukaan mm. turkikset, joita tuodaan Suomeen muualta myytäväksi. Näiden nahkojen myyntitulot eivät kuitenkaan jää Suomeen, vaan menevät takaisin maahan, josta ne Suomeen alun perin tuotiinkin. (Ali-Hokka, Järvinen 2023.) Juuri tästä syystä on hyvä selvittää mitä kaikkea lukujen taakse kätkeytyy, sillä kaikki ei ole aina niin mustavalkoista.

Taulukko 1. Kaavio kuvastaa turkisten myynnistä saatuja tuloja (FIFUR 2023, 2.)

6.2 Verotulot

Suomessa maksetaan paljon veroja ja verotulot ovat hyvin merkittäviä suomalaiselle yhteiskunnalle. Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2022 vero- ja sosiaaliturvamaksukertymä oli yhteensä jopa 115,2 miljardia euroa (Verojen ja pakollisten sosiaaliturvamaksujen kertymä kasvoi 6,4 % vuonna 2022 2023). Tästä summasta, turkistalous tuotti yhteensä 25 miljoonaa euroa (Kansalaisaloite 2023). Merkittävimmät verotulot turkisala tuottaa yhteisöveron sekä ansioveron kautta. Suomessa olevat turkistarhat ovat melko pienikokoisia, sillä ainoastaan 2 % tiloista ylittää yli miljoonan euron liikevaihtoon. Tämän 2 % muodostavat tilat ovat pääsääntöisesti osakeyhtiöitä ja ne ovat niitä, jotka tuottavat suurimmat verotulot koko alalla. (Vinnari 2022, 9)

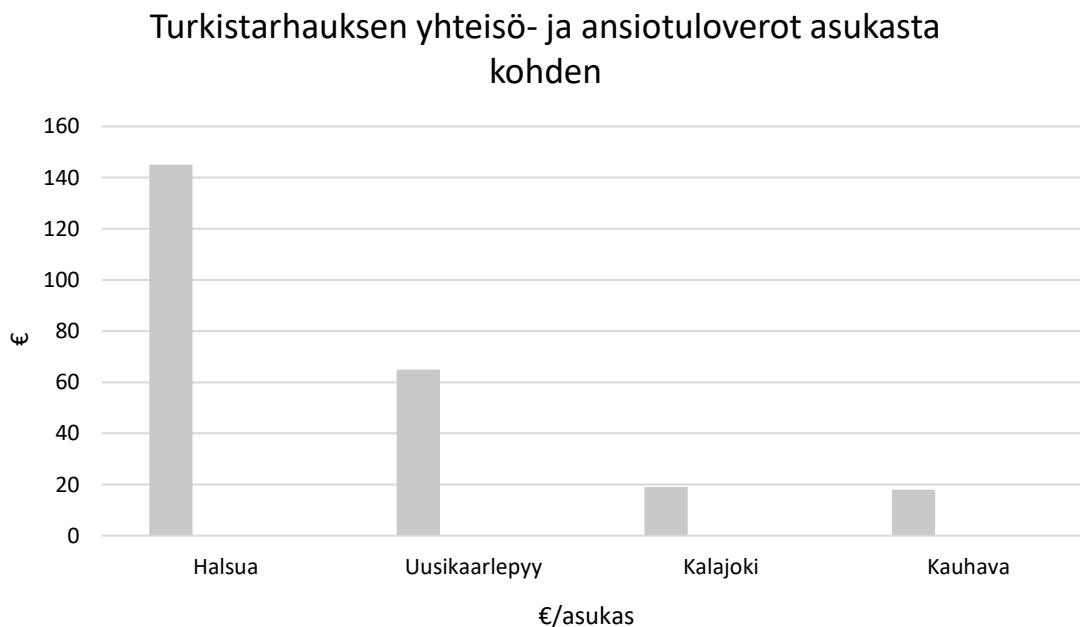
Vuonna 2012 laadittiin selvitys turkisalan verotuloista Huovarin ja Pyykkösen toimesta. Selvityksessä oli mukana yhteensä 499kpl turkisalan osakeyhtiötä ja tästä määrästä yhteisöveroa maksoi 135 yhtiötä. Loput 364 osakeyhtiötä olivat tappiollisia. Vuonna 2019 turkisalan tuottamasta yhteisöverotulosta ja jäi Suomelle ainoastaan 651 000 euroa. Osuus ei ole kovin suuri (0,02%), kun vertaata koko yhteisöveroon, jota Suomi keräsi yhteensä 4,15 miljardia euroa.

Ansiotulovero maksetaan työntekijän palkasta ja se menee suoraan sille kunnalle, johon työntekijä on merkannut maksavansa veronsa, eli oletettavasti asuinkunnalle. Ansiotuloveron osuus vaihtelee kunnittain. Turkisalan työntekijän palkka on noin 29 000 € vuodessa, jolloin yhden henkilön maksama ansiotulovero olisi esimerkiksi Uusikaarlepyyssä 65 € kuukaudessa. (Vinnari 2022, 10)

6.2.1 Verotulojen merkitys kunnille

Vaikka turkistarhausyritysten tuottamat verotulot eivät ole kovin merkittäviä valtakunnallisella tasolla, ovat ne kuitenkin sitä yksittäisille kunnille. Aiemmin kävi ilmi, että ansiotuloverot maksetaan työntekijän asuinkunnalle. Turkistarhat taas ovat sijoittuneet tietyille alueille ja kunnille Suomessa. Eniten turkistarhoja löytyy Uusikaarlepyystä (118 kpl), Kalajoelta (48) ja Kauhavalta (52). Näin ollen kunnat, joissa on useampia turkistarhoja, hyötyvät paljon ansiotuloverojen muodossa. Kunnat saavat myös turkisalan yrityksiltä yhteisöverosta osuuden (Uusikaarlepyyssä 3,4 %) sekä kiinteistö- ja pääomatuloveroista. (Vinnari 2022, 11–13.)

Taulukko 2. Kaavio kuvastaa kuinka paljon verotuloja yksi turkisalan työntekijä tuottaa kunnalle (Vinnari 2022, 13).

7 Haastattelut

Työ on nyt käsitelty kolmea olennaista osa-aluetta, eli turkistarhausta alana ja sen historiaa, alan vastustusta ja aktivistitoimintaa sekä talouspuolta. Parhaiten näistä osa-alueista osaavat kertoa kuitenkin näiden osa-alueiden asiantuntijat, jonka vuoksi suoritin haastatteluita. Haastateltavien nimet pidetään salattuina.

Haastattelin kolmea turkistarhaajaa sekä kolmea eläinoikeusasiantuntijaa/aktivistia. Haastattelut suoritettiin sähköpostin välityksellä, lukuun ottamatta yhtä, joka suoritettiin puhelun aikana. Jokaiselle turkistarhaajalle esitettiin samat 10 kysymystä ja samoin tehtiin aktivistien kanssa.

7.1 Eläinoikeusasiantuntijoiden haastattelut

Ensimmäinen haastateltava on Eläinoikeusjärjestö Viral Vegans:in viestintäpäällikkö. Hän on mm. laatinut kansalaisaloitteen Turkistarhaus historiaan sekä työskennellyt Eläinoikeusjärjestö Animalissa eurooppalaisen Fur Free Europe- kansalaisaloitekampanjan parissa markkinointiviestinnän suunnittelijana ja tehnyt paljon turkistarhausta koskevia selvitystöitä.

1. Mitkä ovat mielestäsi turkistarhauksen suurimmat ongelmat?

V: Eläinten hyvinvointiongelmat ja pandemiariski.

2. Näetkö turkistarhauksessa jotakin hyvää, jos kyllä, niin mitä?

V: En näe.

3. Oletko miettinyt millä turkistarhaus korvattaisiin, jos se kiellettäisiin Suomessa? Vero- ja vientitulot sekä työpaikat.

V: Olen jättänyt tämän työn oikeudenmukaisiin siirtymiin perehtyneille tutkijoille, kuten Tampereen yliopiston julkisen talousjohtamisen professori Eija Vinnarille. Vinnari on julkaissut vuonna 2022 selvityksen turkistarhauksen nykytilasta ja tulevaisuuden vaihtoehtoista. Selvityksessä ehdotetaan muun muassa seuraavaa:

Yksi mahdollinen ratkaisu on luottaa yrittäjähenkisten yksilöiden ideointikykyyn ja tarjota sen tueksi edellä mainittuja yrittäjyyspalveluita. Esimerkiksi maataloussektoriin liittyvää uudenlaista liiketoimintaa voisi tarjota herneen, härkäpavun ja lupiinien kaltaisten kasvilajikkeiden viljely sekä jalostus proteiininlähteiksi. Toinen vaihtoehto on alueella jo harjoitettavan

kasvihuoneviljelyn laajentaminen. Kolmas mahdollisuus olisi EU:n maatalouspoliittisten tukivälineiden kannustama vihreä siirtymä eli karjatalouden korvaaminen uusiutuvan energian tuotannolla ja kiertotalousliiketoiminnalla.

Mainittakoon vielä, että turkistarhauksen kansantaloudellinen merkittävyys on nykyään erittäin vähäinen: esimerkiksi turkisanahkojen nettoviennin arvo oli vuonna 2022 vain 32 miljoonaa euroa, eli 0,04 % Suomen tavaraviennin kokonaistuloista. Vertailun vuoksi: suomalaiset veronmaksajat tukivat turkisalaa koronapandemian aikaan yli 33 miljoonalla eurolla. Turkisala työllisti vuonna 2022 suoraan 1580 henkilötyövuotta, josta varsinaisen turkistarhauksen osuus oli vain 540 henkilötyövuotta. Tarhaustoiminta oli yli puolessa yrityksistä (57 %) osa-aikaista, ja näistä tarhausta osa-aikaisesti harjoittavista yrityksistä suurimmassa osassa (43 % koko otoksesta) myös sivutoimista. Turkistarhaus työllisti vuonna 2022 pääasiallisesti enää noin 200 yrittäjää ja tuotti Suomeen 25 miljoonaa euroa veroja. (Vuoden 2023 tilastoja ei ole vielä julkaistu, eli nämä ovat alan tuoreimmat luvut)

4. Suomen vieraslaji supikoira ja minkki ovat levinneet Suomen luontoon osittain aktivistien iskujen myötä, kun eläimiä on päästetty luontoon vapaaksi. Tunnistatko aktivistitoimintaan liittyviä ongelmia ja koetko, että ns. kaikki keinot ovat sallittuja?

V: Supikoira ja minkki eivät ole levinneet Suomen luontoon aktivistien turkistarhaiskujen myötä, sillä 90-luvun iskuissa vapautettiin pelkästään kettuja, jotka eivät ole vieraslajeja. Turkistarhauksen vastaiseen aktivismitoimintaan (oletan, että kysymys koskee juuri tätä eikä aktivismitoimintaa yleisesti) ei mielestäni liity ongelmia, ainakaan nykyisellään. Toiminta on käytännössä turkistarhojen salakuvausta, mielenosoitusten järjestämistä, asian pitämistä esillä sosiaalisessa mediassa, mielipidekirjoitusten kirjoittamista ja allekirjoitusten keräämistä aloitteisiin ja vetoomuksiin. Kaikki keinot eivät ole mielestäni sallittuja.

5. Mitä ajatuksia herättää argumentti ”Kun Suomessa kielletään turkistarhaus, nousee Kiinan markkinat turkisten tuotannossa, jolloin eläimet kasvatetaan vielä huonommissa oloissa?” Onko tämä uhkakuva mahdollinen ja miten siltä vältyttäisiin?

V: Mikään data ei tue väitettä, jonka mukaan turkistarhaus siirtyisi Kiinaan, jos se kiellettäisiin Suomessa. Esimerkiksi minkkien tarhaus on vähentynyt Kiinassa merkittävästi jo kymmenen vuoden ajan: vuonna 2012 maasta tarjottiin myytäväksi 31 miljoonaa minkinnahkaa, kun vuonna 2022 nahkoja tarjottiin enää 2 miljoonaa kappaletta. Muutos on tapahtunut siitäkin huolimatta, että Tanska, joka oli Euroopan suurin minkinnahkojen tuottajamaa, lopetti maan kaikki minkit ja kielsi alan harjoittamisen väliaikaisesti vuonna 2020.

Minkkien lisäksi myös kettujen tarhaus on vähentynyt Kiinassa: vuonna 2012 maasta tarjottiin myytäväksi 10 miljoonaa ketunnahkaa, kun vuonna 2022 nahkoja tarjottiin enää 4 miljoonaa kappaletta. Turkisnahkojen tarjontamäärien kehitys osoittaa, että turkistarhaus ei siirry Kiinaan Euroopan maiden tarhauskieltojen seurauksena.

6. Voisiko Suomen tulevaisuudessa olla turkistuotantoa, jos mm. eläinten pitopaikkoihin tehtäisiin muutoksia ja eläinten hyvinvointiin alettaisiin kiinnittää enemmän huomiota?

V: Riippuu siitä, mitä näillä muutoksilla tarkoitetaan käytännössä. Esimerkiksi valmisteilla olevaan turkisasetukseen on tulossa pelkästään kosmeettisia muutoksia, kuten virikkeiden lisäämistä hähkeihin. Näin vähäiset muutokset eivät itsessään johda turkistarhauksen loppumiseen Suomessa – etenkin, jos niihin voi saada investointitukia.

7. Millä tavoin muuttaisit turkistuotantoa parempaan suuntaan?

V: Luopuisin häkkikasvatuksesta, jotta turkiseläimet voisivat toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan. Tällaista muutosta ei kuitenkaan ole käytännössä mahdollista toteuttaa, sillä se tekisi turkistarhauksen harjoittamisesta taloudellisesti kannattamatonta. Esimerkiksi Ruotsissa kettujen tarhaus rajoitettiin vain sellaisiin tiloihin, joissa eläimet voivat kaivaa, niillä on virikkeitä ja mahdollisuus elää luontaisena sosiaalisena ryhmänä. Nämä parannukset tekivät kettutarhauksen harjoittamisesta kannattamatonta ja johtivat alan loppumiseen Ruotsista. Suomessa turkistarhaus ei ole kannattavaa edes nykyisessä muodossaan, ja eläinten elinolosuhteiden kehittäminen niin, että ne mahdollistaisivat lajityypillisten käyttäytymistarpeiden toteuttamisen, johtaisi täällä väistämättä samaan lopputulokseen kuin Ruotsissa ja muissa vastaavanlaisia parannuksia tehneissä maissa.

8. Miksi Suomi edelleen sallii turkistuotannon, vaikka se on kielletty jo suurimassa osassa Euroopan maista?

V: Sen vuoksi, että kaikki hallituspuolueet tukevat turkistarhausta. Tällä hetkellä pelkästään vihreät, vasemmistoliitto ja SDP ovat turkistarhauskiellon puolella.

9. Mitkä koet parhaiksi tavoiksi tehdä eläinaktivismia turkistarhaukseen liittyen?

V: Turkistarhojen salakuvaukset on hyvä tapa nostaa eläinten kärsimys isosti julkiseen keskusteluun, vaikuttaa kansalaisten asenteisiin ja luoda painetta päättäjille, mutta se ei kuitenkaan yksistään riitä. Tarvitaan myös joukkovoimaa: ihmisiä, jotka pitävät eläinten puolesta ääntä sosiaalisessa mediassa, kirjoittavat mielipidekirjoituksia, osallistuvat mielenosoituksiin ja vaativat päättäjiä toimimaan turkistarhauskiellon puolesta. Lisäksi on tärkeää äänestää puolueita, jotka ovat kiellon kannalla (ja kehottaa muita samaan).

10. Turkistarhaus on saanut merkittävän paljon vastustusta ja alaa on kritisoitu melkein aina.

Mikä tekee turkistarhauksesta niin erityisen, sillä muita eläintuotannonaloja ei ole koskaan vastustettu niin paljon?

V: Turkistarhauksen kieltäminen on ollut eläinjärjestöjen kärkitavoite jo pitkään ja sen puolesta kampanjointi näkyy nyt kansalaisten asenteissa. Lisäksi kansalaiset pitävät turkistuotannon lopputuotetta eli turkista turhana, kun taas eläintuotannon lopputuotetta eli lihaa pidetään välttämättömänä ravintona. Uskon kuitenkin, että asenteet myös muita eläintuotannon aloja kohtaan tulevat muuttumaan kriittisemmiksi tulevaisuudessa.

Toinen haastateltava toimii mm. eläinoikeusjärjestö Oikeutta eläimille kampanjointi, viestintä ja mediayhteistyövastaavana. Hän on aktivisti, joka on tunnettu mm. salakuvauksista ja hän on ollut mukana tekemässä Tuotantoeläimet kirjaa.

1. Mitkä ovat mielestäsi turkistarhauksen suurimmat ongelmat?

V: Eläinten kasvattaminen vankeudessa ja niiden tappaminen yleissyystuotteen vuoksi sekä ahtaat ja virikkeettömät kasvatusolot, joissa eläimet eivät voi liikkua luonnollisesti eivätkä seurata luonnollisia käyttäytymistarpeitaan.

2. Näetkö turkistarhauksessa jotakin hyvää, jos kyllä, niin mitä?

V: Eläinten kannalta en, ihmisten kannalta toki.

3. Oletko miettinyt millä turkistarhaus korvattaisiin, jos se kiellettäisiin Suomessa? Vero- ja vientitulot sekä työpaikat.

V: Turkistarhaus ei juurikaan tuota tällä hetkellä taloudellista voittoa. Tarhaus työllistää Fiferin mukaan 540 ihmistä, joista iso osa on oletettavasti lähellä eläkeikää. Siirtymäaika ja taloudellinen kompensatio mahdollistaisivat loppuille uuden työn etsimisen.

4. Suomen vieraslaji supikoira ja minkki ovat levinneet Suomen luontoon osittain aktivistien iskujen myötä, kun eläimiä on päästetty luontoon vapaaksi. Tunnistatko aktivistitoimintaan liittyviä ongelmia ja koetko, että ns. kaikki keinot ovat sallittuja?

V: Tällainen toiminta on alkanut 90-luvulla, jolloin Suomessa on ollut jo aiempina vuosikymmeninä syntynyt, hyvin vakiintunut ja laajalle levinnyt minkki- ja supikoira-kananta. Tarhoilta vapautetuilla minkeillä on varmasti ollut jonkinlainen vaikutus paikalliseen kantaan, mutta alun perin nämä lajit ovat levinneet Suomeen tarhauksen ja metsästystä varten tehtyjen

siirtojen vuoksi. Vaikutus on ollut niin pieni, että kysymyksen väitettä voi pitää virheellisenä.

En kuitenkaan ajattele, että kaikki keinot ovat sallittuja.

5. Mitä ajatuksia herättää argumentti ”Kun Suomessa kielletään turkistarhaus, nousee Kiinan markkinat turkisten tuotannossa, jolloin eläimet kasvatetaan vielä huonommissa oloissa”? Onko tämä uhkakuva mahdollinen ja miten siltä välttyttäisiin?

V: Viime vuosien aikana turkistarhaus on lakkautettu suurimmassa osassa EU-maita, ja joukossa on ollut suuria tuottajamaita kuten Alankomaat ja Tanska. Samaan aikaan tuotantomäärät Kiinassa ovat romahtaneet samaan tahtiin kuin muuallakin maailmassa. Historiallisesti tämä uhkakuva siis ei ole toteutunut. Toisaalta teollinen minkkituotanto Kiinassa on melko samanlaista kuin Suomessa. Joka tapauksessa olennaisin tavoite turkistarhauksen vastustuksessa on globaali kulutuksen vähentäminen pikemminkin kuin kansalliset kiellot. Esimerkiksi EU:ssa käsittelyssä oleva Fur Free Europe -kansalaisaloite vaatii turkisten markkinoille asettamisen kieltä, mikä vaikuttaisi myös Kiinan tuotantoon.

6. Voisiko Suomen tulevaisuudessa olla turkistuotantoa, jos mm. eläinten pitopaikkoihin tehtäisiin muutoksia ja eläinten hyvinvointiin alettaisiin kiinnittää enemmän huomiota?

V: Tämä ei olisi taloudellisesti kannattavaa. Ala ei ole taloudellisesti kannattava edes nykyisissä, äärimmäisen pelkistetyissä tuotantolaitoksissa. Lisäksi kyselytutkimuksessa muutama vuosi sitten 60 % suomalaisista vastusti eläinten tappamista pelkän turkiksen vuoksi.

7. Millä tavoin muuttaisit turkistuotantoa parempaan suuntaan?

V: Alan idea on villien petoeläinten kasvattaminen vankeudessa massamitassa ylellisyystuotteiden vuoksi. Pidän kieltä ainoana vaihtoehtona.

8. Miksi Suomi edelleen sallii turkistuotannon, vaikka se on kielletty jo suurimassa osassa Euroopan maista?

V: Turkistarhauksesta ja eläinsuojelun vastustamisesta on muodostunut osalle puolueista identiteettipoliittinen kysymys. Lisäksi Suomessa on agrariiyhteiskunnan jäänteinä melko voimakas teollista maataloutta kannattava puolue (Keskusta), joka on pitänyt hallussaan sekä maa- ja metsätalousvaliokuntaa että maa- ja metsätalousministeriötä hyvin pitkään. Myös eläintuotannon lobbaus on ollut onnistunutta, ja etujärjestöillä on erittäin hyvät verkostot.

9. Mitkä koet parhaiksi tavoiksi tehdä eläinaktivismia turkistarhaukseen liittyen?

V: Tällä hetkellä eläinten olojen julkituomisen ja julkisen keskustelun luomisen sitä kautta, mahdollisimman kansainvälisesti. Olemme joitain kertoja esimerkiksi onnistuneet saamaan kuvia ja videoita suomalaisesta tuotannosta julkaistuksi kiinalaisissa tiedotusvälineissä.

10. Turkistarhaus on saanut merkittävän paljon vastustusta ja alaa on kritisoitu melkein aina. Mikä tekee turkistarhauksesta niin erityisen, sillä muita eläintuotannonaloja ei ole koskaan vastustettu niin paljon?

V: En itse pidä turkistarhausta tällä tavalla erityisenä, vaan ajattelen että esimerkiksi teollisessa broilerintuotannossa ja sikaloissa eläinten olot ovat vähintään yhtä huonot. Turkistuotannon erottaa näistä se, että alan tuote on statussymboli eikä ruoka. Lisäksi yleisö reagoi kärsivän ketun kuvaan voimakkaammin kuin vaikkapa kärsivän broilerin kuvaan, mistä syystä kuvat ovat herättäneet enemmän kohua. Tämä ei kuitenkaan ole meidän tarkoituksemme.

Kolmas ja viimeinen haastateltava tästä ryhmästä toimii Suomen eläinsuojeluliiton toiminnan johtajana. Hänen haastattelunsa käytiin puhelimitse, sillä hänellä ei ollut aikaa vastata sähköpostitse kysymyksiin.

1. Mitkä ovat mielestäsi turkistarhauksen suurimmat ongelmat?

V: Eläinten hyvinvointi on suurin ongelma, esimerkiksi eläimiä pidetään pienissä häkeissä, joissa niillä ei ole mahdollisuutta olennaisiin käyttäytymistarpeisiin. Tämä on myös ristiriidassa meidän lakimme kanssa, joka vaatii, että eläinten olennaiset käyttäytymistarpeet tulee pystyä täyttämään eläinten pitopaikassa. Muita ongelmia ovat esimerkiksi ympäristö.

2. Näetkö turkistarhauksessa jotakin hyvää, jos kyllä, niin mitä?

V: Jokaisessa asiassa on aina jotakin hyvää, muuten niitä ei olisi olemassakaan, tässä tapauksessa on työllistymisaspekti, eli ihmisille, joille se on työ, saavat siitä elantonsa, eikä sitä voi kiistää.

3. Oletko miettinyt millä turkistarhaus korvattaisiin, jos se kiellettäisiin Suomessa? Vero- ja vientitulot sekä työpaikat.

V: Siihen täytyisi koko yhteiskunnan osallistua, että onhan muita aloja, jotka loppuvat ja niiden loppumisesta selvittäään. Jos esimerkiksi tehdas suljetaan, paikkakunta voi kärsiä siitä

huomattavasti, mutta ei se estä tehtaan sulkemista. Nämä ovat tilanteita, joista pitää selvittää ja yhteiskunnan täytyy olla tukemassa siinä niitä alueita ja henkilöitä.

4. Tunnistatko aktivistitoimintaan liittyviä ongelmia ja koetko, että ns. kaikki keinot ovat sallittuja?

V: Nykyisin se on melko maltillista, että nykyisin en näe mitään ongelmia eläinaktiivisuuden malleissa.

5. Mitä ajatuksia herättää argumentti ”Kun Suomessa kielletään turkistarhaus, nousee Kiinan markkinat turkisten tuotannossa, jolloin eläimet kasvatetaan vielä huonommissa oloissa”?

Onko tämä uhkakuva mahdollinen ja miten siltä vältyttäisiin?

V: En näe sitä realistisena ongelmana, että EU:ssahan on jo valtaosassa muissa maissa kielletty turkistarhaus, eikä se ole siirtynyt Kiinaan. Sen sijaan Suomen turkisatlas aktiivisesti ylläpitää kontaktia Kiinaan ja Suomessa vahva turkistarhaus edistää myös turkisalaa Kiinassa.

6. Voisiko Suomen tulevaisuudessa olla turkistuotantoa, jos mm. eläinten pitopaikkoihin tehtäisiin muutoksia ja eläinten hyvinvointiin alettaisiin kiinnittää enemmän huomiota?

V: En usko, että eläinten hyvinvointia ja kaupallisesti toimivaa turkistarhausta on mahdollista yhdistää. Muiden maiden malli viittaa vahvasti siihen suuntaan, että kun eläinten oloja on parannettu, niin turkistarhaus on loppunut.

7. Millä tavoin muuttaisit turkistuotantoa parempaan suuntaan?

8. Miksi Suomi edelleen sallii turkistuotannon, vaikka se on kielletty jo suurimassa osassa Euroopan maista?

V: Se on Suomessa tietyllä alueella olennainen vielä, sitä pidetään tietyillä alueilla vielä olennaisena. Suomessa on verrattain monta turkistarhaajaa moneen muuhun maahan verrattuna. Täällä on myös vähän vanhanaikainen asenne ja polarisaatio siinäkin, että siitä ei vain haluta luopua. Pikkuhiljaa asenteet eduskunnassakin muuttuu.

9. Mitkä koet parhaiksi tavoiksi tehdä eläinaktiivismia turkistarhaukseen liittyen?

V: Varmaan tarvitaan erilaisia tapoja, koska se vaatii, että ihmisten asenteet kääntyvät yhä enemmän turkistarhausta vastaan, mutta tarvitaan myös tieteellinen puoli, että on tieteelliset perusteet tarhauksen kieltoon, niin kuin nyt onkin jo. Lainsäädäntö, että tässä on monta eri aspektia, että ei ole vain yhtä asiaa, vaan tarvitaan monenlaisia erilaisia toimia. Yrityksiin vaikuttamista, että ne luopuvat turkiksista, niin kuin on pitkään jo käynyt. Monin eri tavoin vaikuttaminen on parasta.

10. Turkistarhaus on saanut merkittävän paljon vastustusta ja alaa on kritisoitu melkein aina.

Mikä tekee turkistarhauksesta niin erityisen, sillä muita eläintuotannonaloja ei ole koskaan vastustettu niin paljon?

V: Lopputuote ei ole välttämätön, niin kuin ruoka, vaan turha tavara.

7.1.1 Tiivistelmä ja tulkinta

Kaikkien kolmen haastateltavan vastuksissa on paljon samoja piirteitä. Kaikki heistä on sitä mieltä, että turkistarhaus ei ole osa Suomen tulevaisuutta. Alan ongelmiksi nimettiin melko yksimielisesti kasvatusolosuhteet sekä lajityypillisen käyttäytymisen estäminen. Kysymykseen, jossa kysyttiin, että millä tarhaus korvattaisiin, jos se tulee päättymään suomessa, kaikki kolme vastasit työpaikkoihin liittyen, ei niinkään vienti- ja verotuloihin. Haastateltavat eivät tunnistanee aktivistitoimintaan liittyviä ongelmia, mutta ajattelivat kuitenkin, että kaikki keinot eivät ole sallittuja. Kukaan vastanneista ei nähnyt mahdollisena, että turkismarkkinat siirtyisivät Kiinaan, alan loputtua Suomessa. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että tarhaus sallitaan Suomessa vain poliittisten asenteiden vuoksi, eli tarhauksesta halutaan pitää kiinni sen historian ja identiteetin vuoksi.

Muutamassa kohdassa haastateltavat olivat eri mieltä, mutta pääosin he olivat kuitenkin yhtä mieltä. Toinen ja kolmas haastateltava näkivät turkistarhauksen hyvänä puolena sen tarjoamat työpaikat, eli ns. ihmisille saadut hyvät puolet. Ensimmäinen haastateltava oli sitä mieltä, että turkistarhauksessa ei ole mitään hyvää. Toinen ja kolmas olivat taas sitä mieltä, että jos tarhaukseen tehtäisiin positiivisia parannuksia mm. eläinten pitopaikkojen suhteen, se ei muuttaisi tilannetta mitenkään, eli se tulisi silti lopettaa. He olivat sitä mieltä, että parannukset tekisivät alasta vielä kannattamattomampaa. Ensimmäinen haastateltava mainitsi, että tilanne riippuisi siitä, millaisista parannuksista olisi kyse. Hän kuitenkin mainitsi myös ongelman joka, tulisi taloudelliseen kannattavuuteen. Kolmas oli sitä mieltä, että aktivistitoimintaa saa tehtyä parhaiten eri tapoja yhdistämällä ja hän mainitsi tieteellisen tiedon tärkeyden. Ensimmäinen ja toinen molemmat toivat esille salakuvaamisen yhtenä parhaana keinona vastustaa tarhausta. Kaikki haastateltavista olivat sitä mieltä, että turkistarhausta vastustetaan niin paljon, sen lopputuotteen ”turhuuden” vuoksi. Toinen haastateltava oli kuitenkin sitä mieltä, että turkistarhaus ei erottuisi niin paljoa muista eläintuotannon aloista vastustukseen liittyen.

Haastateltavien vastausten perusteella turkistuotanto ei jatkuisi missään muodossa Suomessa ja ala tyrmättiin kokonaan. Vastauksissa ei kuitenkaan huokunut vastustus itse tarhaajia kohtaan, vaan alaa yleisesti.

7.2 Turkistarhaajien haastattelut

Kahdella haastateltavalla turkistarhaajalla on edelleen toiminnassa oleva tarhausyritys ja yksi on lopettanut toiminnan.

Tarhaaja 1.

1. Turkistarhaus on saanut alusta alkaen paljon kritiikkiä ja vastustusta. Mistä luulet tämän johtuvan?
V: Turkiseläimet näyttävät söpöiltä ja herättävät tunteita. Monet piirretyt lastenohjelmat esim. Disney on kuvannut eläimiä kuten ihmisiä ja niitä inhimillistetään liikaa.
2. Ala on etenkin viimevuosina ollut taloudellisessa ahdingossa. Mistä ajattelet talousvaikeuksien johtuvan?
V: Aluksi oli turkiksista ylituotantoa, korona pisti koko maailman sekaisin ja sitten tuli vielä ukrainan sota.
3. Turkistarhaus ei kuulu maatalouden tukipiiriin. Koetko/koitko saavasi tarpeeksi tukea valtiolta alan pyörittämiseen?
V: ei tunnu nykyään saavan mitään muuta kuin haukkuja ja moitteita joka sunnalta.
4. Näetkö turkistarhauksen osana Suomen tulevaisuutta?
V: Toivottavasti on tulevaisuutta, mutta pahalta näyttää.
5. Jos turkistarhaus kielletään Suomessa, mikä olisi mielestäsi riittävä siirtymäaika ja mitä tukea toivoisit saavasi tähän?
V: Siirtymäaika vähintään 5 vuotta ja reilu rahallinen korvaus.
koulutus on tarhaajille turhaa, monet nykyajan tarhaajat ovat koulutettuja monelle alalle, vaikka mediasta saa kuvan, että olemme kouluttamattomia tyhmiä maalaisjuntteja, itsekin olen tuotantotalouden insinööri
6. Mikä on saanut sinut jatkamaan alalla sen saaman vihan ja huonon taloudellisen tilanteen huomioon ottaen? Tai mikä sai sinut lopettamaan?
V: meillä on 50 vuotta ollut tarhausta ja ala mielenkiintoinen, periksi ei anneta, kettutyöstä saa uutta voimaa jatkaa tarhausta.
7. Mitä mieltä olet aktivistien käyttämistä keinoista ja alan vastustajista ylipäätään?
V: Erittäin ala arvoista valehtelua ja vääristelyä. aamuisin pelottaa mennä tilalle, jos on joku eläin sairastanut se voi olla jo iltapäivälehtien otsikoissa.
8. Turkistarhaajat ovat yleisesti ottaen sitä mieltä, että eläimet voivat tiloilla hyvin. Julkisuu-teen on levinnyt toista kertovaa kuvamateriaalia tiloilta, mitä ajatuksia tämä herättää?
V: Edellinen vastaus vähän samaa aihetta. meilläkin on käyty kuvaamassa ja pahin kuva oli, kun kettu istui ja sen edessä oli purulua, kuvassa näytti kuin se olisi ollut loukkaantunut kettu, jolla on luu näkyvissä. Vääristelyä, vääristelyä.

9. Turkistarhat kokivat kovia, kun tuli korona ja viime vuonna lintuinfluenssa. Kuinka tuhoisat seuraukset näillä oli tilallesi ja koitko saavasi tarpeeksi tukia ja tukea valtiolta? Jos sinulla ei ole enää tilaa, voit hypätä tämän kysymyksen yli.

V: Lintuinfluenssaa ei ole meillä onneksi vielä ollut, mutta onhan siitä moitteita tullut, että tapamme koko maailman ja aiheutamme pandemian, määräyksiä on tullut, mutta ei tukea.

10. Mitä se vaatisi, että turkistarhaus saataisiin alana taas nousuun ja kannattavaksi.

V: Tarhaajille lupa tuottaa, nahkahinta ylös

Tarhaaja 2.

1. Turkistarhaus on saanut alusta alkaen paljon kritiikkiä ja vastustusta. Mistä luulet tämän johtuvan?

V: Turkistarhaus on ollut elinkeinona suomessa pitkään, sen alkuaikoina kritiikkiä ja vastustusta ei ollut. Tarhaus nähtiin maaseudun elinkeino siinä missä muutkin eläintuotannon muodot. Kritiikki ja elinkeinon vastustaminen alkoivat näkyä 1990 - luvulla kun eläinoikeusliike alkoi toimia aktiivisesti ja näkyvästi suomessa. Itse ajattelen että kritiikki elinkeinoamme kohtaan johtuu pitkälti eläinoikeusliikkeiden muodostamasta kuvasta ja siitä, että tarhaus on hyvin pitkälti keskittynyt pienille alueille suomessa ja muiden alueiden ihmisillä ei ole riittävästi fakta perusteista tutkittua tietoa elinkeinostamme tai kokemusta turkistiloista. Lisäksi eläinoikeusjärjestöt ovat onnistuneet kampanjoissaan ja aktiivisuus mm. sosiaalisessa mediassa vie heidän viestiä eteenpäin. Turkiselinkeino on liian pitkään ollut hiljaa eikä puolustanut riittävästi mediassa esitettyjä väitteitä vastaan.

2. Ala on etenkin viime vuosina ollut taloudellisessa ahdingossa. Mistä ajattelet talousvaikeuksien johtuvan?

V: Turkiselinkeinon taloudellinen ahdinko viime vuosina on monen tekijän summa. Covid-19 sulki päämarkkina alueemme Kiinan kokonaan ja turkiskauppa pysähtyi. Ukrainan sota toi omat haasteensa, kun kauppa Venäjän kanssa sulkeutui. Koska myyntiä ei ollut aiheutui siitä ylituotantoa ja varastojen kasvua. Tämä taas suoraan vaikutti laskemalla hintoja. Turkiselinkeinossa olemme tottuneet markkinoiden nousuihin ja laskuihin mutta mitään viimevuosien kaltaista emme olisi koskaan voineet edes kuvitella.

3. Turkistarhaus ei kuulu maatalouden tukipiiriin. Koetko/koitko saavasi tarpeeksi tukea valtiolta alan pyörittämiseen?

V: Turkiselinkeino on ollut aina markkinavetoinen elinkeino. Maataloustukien puutetta en ole varsinaisesti ajatellut koska ne eivät ole meille kuuluneet. Investointitukia olemme saaneet ja niiden merkitystä myös tulevaisuudessa pidän tärkeänä elinkeinolle ja sen kehittämiseksi

4. Näetkö turkistarhauksen osana Suomen tulevaisuutta?

V: Näen ehdottomasti, että turkiselinkeino on osa Suomen tulevaisuutta. Meillä on vanha osaamista ja tutkimuspohjaa elinkeinon kehittämiseen. Sagafurs maailman johtavana huutokauppayhtiönä ja Fifur yhteistyössä tuottajien kanssa ovat osa suomalaista yhteiskuntaa

5. Jos turkistarhaus kielletään Suomessa, mikä olisi mielestäsi riittävä siirtymäaika ja mitä tukea toivoisit saavasi tähän?

V: Siirtymäaikaan en osaa ottaa kantaa. Jos turkistarhaus kiellettäisiin, toivoisin realistisia ehdotuksia luoda uutta yritystoimintaa niille, jotka haluavat jatkaa yrittäjinä. Ja tietenkin

rahallista tukea uuden aloittamiseen. Koulutustukea niille, jotka haluaisivat opiskella uuden ammatin. Olisi myös tärkeä huomioida turkistilojen maa-alueiden käyttö ja mahdollinen hyödyntäminen.

6. Mikä on saanut sinut jatkamaan alalla sen saaman vihan ja huonon taloudellisen tilanteen huomioon ottaen? Tai mikä sai sinut lopettamaan?
V: Minulle turkiselinkeino on enemmän kuin työ, se on ollut perheemme elämäntapa. Se on ollut tapa elää ja elämämme on ryhmittynyt tilan vuosikierron mukaan. Saamaamme vihan määrää on vaikea kuvailla. Se että uhataan tappaa kiduttamalla ja lapsia kehoitetaan tappamaan itsensä koska vanhemmat ovat niin oksettavia menee ns. ihon alle mutta se ei ole syy olla hiljaa ja olla puolustamatta omaa elinkeinoamme. Olen halunnut omalla esimerkilläni tuoda turkiselinkeinoa tutuksi kaikille, koettanut esittää asiat faktojen kautta ilman tunnelatausta ja ilman valmiita mielipiteitä. Jokainen voi faktojen tutustumisen jälkeen päättää mitä mieltä elinkeinosta on. Taloudellisesti tilallamme on ollut haastavaa mutta olemme pystyneet jatkamaan yritystoimintaa. Tilamme on tällä hetkellä tyhjä lintuinfluenssan takia, mutta lopetuspäätöstä emme ole tehneet.
7. Mitä mieltä olet aktivistien käyttämisestä keinoista ja alan vastustajista ylipäätään?
V: Olen pitkään seurannut eläinoikeusliikkeiden toimintaa. Ymmärrän heidän perusteensa ja jokaisella on oikeus mielipiteeseensä. Heidän keinojaan en sen sijaan hyväksy. Esimerkiksi salakuvauksissa on aina tartuntariski ja kuvaustilanteet aiheuttavat eläimille tarpeetonta stressiä. Salakuvauksissa toistuu sama kaava kerrasta toiseen- kuvauksia tehdään pitkällä aikavälillä ja julkaistaan myöhemmin. Jos tarkoituksena olisi eläinten suojeleminen, tulisi mahdollisista eläinsuojelullisista havainnoista ilmoittaa välittömästi, ei kuu-kausien päästä, kun materiaalit julkaistaan. Mielestäni näiden kuvausten tarkoitus on vain saada huomiota ja julkisuutta. Olen tavannut ja keskustellut usean "aktivistin" kanssa aiheesta. Valitettavasti näkemyksemme faktoista ovat niin kaukana toisistaan, että keskustelut ovat jääneet hyvin pinnallisiksi.
8. Turkistarhaajat ovat yleisesti ottaen sitä mieltä, että eläimet voivat tiloilla hyvin. Julkisuu-teen on levinnyt toista kertovaa kuvamateriaalia tiloilta, mitä ajatuksia tämä herättää?
V: Salakuvausten materiaalit ovat tarkoituksella valittuja ja niiden julkaisemisen yhteydessä kerrotaan kuvaajien oma mielipide tilanteesta. Asiat eivät aina ole niin yksinkertaisia kuin miltä ne ensin näyttävät. Eläimet sairastavat ja niiden kuuluu saada asianmu-kaista hoitoa. Laiminlyöntejä valitettavasti tapahtuu ja niihin tulee puuttua nopeasti. Lähtökohta on kuitenkin se, että vain hyvinvoiva eläin tuottaa hyvin.
9. Turkistarhat kokivat kovia, kun tuli korona ja viime vuonna lintuinfluenssa. Kuinka tuhoi-sat seuraukset näillä oli tilallesi ja koitko saavasi tarpeeksi tukia ja tukea valtiolta? Jos si-nulla ei ole enää tilaa, voit hypätä tämän kysymyksen yli.
V: Tilamme kaikki eläimet lopetettiin ruokaviraston päätöksellä viime syksynä lintuin-fluenssan takia. Ruokaviraston toiminta lintuinfluenssan hoidossa oli sekavaa ja epäoi-keudenmukaista. Koen että tilanteessa toimittiin paniikinomaisesti ja meitä ei kuunneltu riittävästi. Valtion maksamien tukien käsittely venyi todella pitkäksi.
10. Mitä se vaatisi, että turkistarhaus saataisiin alana taas nousuun ja kannattavaksi.
V: Maailmantilanne pitäisi rauhoittua ensin, jotta ulkomaankauppa pääsisi elpymään. Turkiselinkeinon tulee mielestäni nojata vahvasti tutkittuun tietoon ja kehittää toimin-taansa eteenpäin. Uskon että elinkaariajattelun lisääntyminen muodissa nostaa turkiksen

asemaa. Myös tuotantoketjun ainutlaatuinen jäljitettävyyden nousee kuluttajien silmissä tärkeäksi perusteeksi kulutusvalintoja tehdessä.

Tarhaaja 3.

1. Turkistarhaus on saanut alusta alkaen paljon kritiikkiä ja vastustusta. Mistä luulet tämän johtuvan?
V: Turkistarhaus on ollut helppo kohde vihreille lähteä kritisoimaan alaa, koska turkis ei ole välttämättömyys tällä leveysasteella toisin kuin napa-alueilla. Näiden vihreiden toimintatavat eivät ole päivänvaloa kestäviä ja kunnes he ovat saaneet alan ajettua alas toiminta kohdistuu muihin tuotantoeläimiin.
2. Ala on etenkin viime vuosina ollut taloudellisessa ahdingossa. Mistä ajattelet talousvaikeuksien johtuvan?
V: Talousvaikeudet alkoivat vääristä arvioista kulutuksen ja tuotannon suhteen, sitten tuli korona ja rajoitukset turkishuutokauppojen pitämiseen livenä. Ei oltu valmistauduttu nettihuutokauppoihin. Kiina turkisten suurimpana ostajajana suljettiin täysin. Ei ole tietoa kuinka paljon turkisten jälleenmyyjä ja muokkaamoita meni nurin, elikkä myyntikanavat supistuivat radikaalisti. Ukrainan ja Venäjän sodan alettua Venäjä pakotteet tulivat ja Venäjä yhtenä suurimmista kuluttajajamaista poistui ostajakentästä. Lintuinfluenssa saapui ja tarhaajat veloitettiin suojaustoimenpiteisiin, jotka myös maksoivat.
3. Turkistarhaus ei kuulu maatalouden tukipiiriin. Koetko/koitko saavasi tarpeeksi tukea valtiolta alan pyörittämiseen?
V: Ainoa tuki mitä valtiolta on tullut, on kohdistunut investointeihin "ympäristönsuojeluun", jotka on pakotettu tekemään tutkimatta edes tarpeellisuutta. 75 % investoinnista maksoi tuottaja itse ELY-keskus 25 %.
4. Näetkö turkistarhauksen osana Suomen tulevaisuutta?
V: Valitettavasti oman mielipiteeni mukaan turkistarhaus tulee loppumaan Suomesta. Infra kaatuu ympäriltä tuotannon voimakkaan supistumisen vuoksi.
5. Jos turkistarhaus kielletään Suomessa, mikä olisi mielestäsi riittävä siirtymäaika ja mitä tukea toivoisit saavasi tähän?
V: En ota kantaa tähän kohtaan, koska olen jo lopettanut tuotannon.
6. Mikä on saanut sinut jatkamaan alalla sen saaman vihan ja huonon taloudellisen tilanteen huomioon ottaen? Tai mikä sai sinut lopettamaan?
V: Olen tykännyt työskennellä turkiseläintuotannossa sen monipuolisuuden vuoksi ja saanut siitä riittävän toimeentulon. Lopetin tuotannon 2020 koronan alettua. Ensinnäkin saavutin eläkeiän ja toiseksi sain työntekijöilleni järjestettyä uudet työpaikat, ja itselleni olin saanut kerrytettyä riittävästi säästöjä eläkkeen lisäksi tullakseni toimeen.
7. Mitä mieltä olet aktivistien käyttämistä keinoista ja alan vastustajista ylipäätään?
V: Aktivistien toimet ovat ala-arvoisia osin täysin laittomia ja totuutta vääristelemällä tehtyjä.
8. Turkistarhaajat ovat yleisesti ottaen sitä mieltä, että eläimet voivat tiloilla hyvin. Julkisuu-teen on levinnyt toista kertovaa kuvamateriaalia tiloilta, mitä ajatuksia tämä herättää?

V: Alalla on hyvä oma sertifiointijärjestelmä ja eläinlääkärit käyvät tiloilla valvomassa toimintaa. Eläin saattaa vahingoittaa toista eläintä esim. yön aikana ja se havaitaan seuraavana päivänä, mutta salakuvaajat ovat jo yöllä kuvanneet sen. Aktivistit levittävät myös vanhoja kuvia, sekä kuvia, jotka eivät ole mainituista paikoista

9. Turkistarhat kokivat kovia, kun tuli korona ja viime vuonna lintuinfluenssa. Kuinka tuhoisat seuraukset näillä oli tilallesi ja koitko saavasi tarpeeksi tukia ja tukea valtiolta? Jos sinulla ei ole enää tilaa, voit hypätä tämän kysymyksen yli.

V: Ei ole toimivaa turkistilaa enää.

10. Mitä se vaatisi, että turkistarhaus saataisiin alana taas nousuun ja kannattavaksi.

V: En näe turkistuotannon kasvavan tämänhetkisestä. Jäljellä olevat turkistilat pystyvät jatkamaan vain, jos turkisten hinnat nousevat tuotannon vähenemisen myötä lähiaikana.

7.2.1 Tiivistelmä ja tulkinta

Alan vastustuksen syyksi tarhaajat nimesivät eri asioita. yksi mainitsi syyksi eläinten liian inhimillistämisen, toinen ihmisten liian vähäisen tiedon saamisen ja kolmas lopputuotteen käytön. Kaikki olivat kuitenkin enemmän tai vähemmän sitä mieltä, että suuri vastustus johtuu aktivistien tekemästä työstä turkisalaa vastaan. Kaikki kolme tarhaajaa olivat sitä mieltä, että alan talousvaikeudet johtuvat koronasta, Ukrainan ja Venäjän sodasta sekä lintuinfluenssasta. Mainintaa esimerkiksi siitä ei ollut, että talousvaikeudet johtuisivat kuluttajista ja siitä, että ihmiset eivät enää kannata turkistarhausta. Kaksi kolmesta tarhaajasta olivat sitä mieltä, että tukia ei saada tarpeeksi ja yksi tarhaaja ei suoranaisesti sanonut saako hän mielestään tarpeeksi vai ei. Investointituen hän kuitenkin mainitsi tärkeäksi. Kolmella haastateltavalla oli eri näkemykset turkistuotannon tulevaisuutta koskien. Yksi näki, että turkistuotanto ei tule jatkumaan, yksi oli toiveikas, muttei varma ja yksi näki ehdottomasti tarhauksen jatkuvan Suomessa. Kaksi haastateltavaa olivat sitä mieltä, että turkistarhauksen loputtua Suomessa, tarhaajille tulisi tarjota rahallista korvausta sekä apua uuteen yritystoimintaan. Toinen heistä oli sitä mieltä, että koulutus on turhaa, mutta toinen taas korosti apua uudelleen kouluttamiseen. Kaikki haastateltavat nostivat esille, että ovat jatkaneet alalla sen mielenkiinnon ja monipuolisuuden vuoksi. Yksi kertoi saavansa motivaatiota ”kettutyöistä” ja yksi taas korosti alan tärkeyttä perheelle. Kaikki kolme tarhaajaa pitivät eläinaktivistien toimintaa jollakin tavalla vääränä. Kaksi tarhaajaa tuomitsi toiminnan täysin. Yksi tarhaaja toi esille eläimille aiheutuvat haitat mm. salakuvauksista ja oli osittain sitä mieltä, että tavoite on lähinnä saada huomiota, eikä ykkösenä ole eläinten hyvinvoinnin parantaminen. Kaikki tarhaajat sanoivat salakuvien olleen jollain tapaa vääristeltyjä, esimerkiksi kuvakulmat, omat kuvatekstit ja kuvien ajankohta. Ko-

ronan ja lintuinfluenssan aikana tarhaajat kokivat, että he eivät saaneet tarpeeksi tukea. Kaikki olivat sitä mieltä, että turkisten hinnan tulisi nousta, jotta tarhauksesta tulisi jälleen kannattavaa. Yksi tarhaaja mainitsi, että toimintaa tulisi kehittää ja maailmantilanteen pitäisi rauhoittua.

Vastauksissa oli hyvin paljon samaa. Etenkin kahdella vastanneista oli hyvin samankaltaiset mielipiteet ja asenne. Heidän vastauksissansa oli havaittavissa pientä halveksuntaa eläinaktivisteja kohtaan. Tarhaaja 2. oli samoilla linjoilla muiden tarhaajien kanssa, mutta hän oli panostanut vastauksiin hieman enemmän, eikä mikään tietynlainen asenne huokunut läpi.

8 Johtopäätökset

Haastatteluista ja niiden vastauksista näkee, että turkistarhaajat ja eläinoikeusasiantuntijoiden välillä on tietynlainen kuilu ja aika paljon jännitettä. Tarhaajat enemmän tai vähemmän halveksuvat aktivisteja ja heidän toimintaansa. Eläinoikeusasiantuntijat, joita haastattelin eivät suoranaisesti sano mitään yksittäisistä tarhaajista, vaan vastustavat alaa yleisesti. Haastatteluiden ja tutkitun tiedon perusteella turkistalous ei tule olemaan osa Suomen tulevaisuutta, sen myönsivät jo kaksi haastatelluista tarhaajista. Haastatteluissa oltiin sitä mieltä, että turkistarhauksen taloudelliset ongelmat ja sen suuri vastustus johtuu kahdesta syystä. Eläinoikeusasiantuntijat olivat sitä mieltä, että se johtuu itse lopputuotteesta, eli turkiksesta, sillä se ei ole välttämätön tuote kuten ruoka. He olivat myös sitä mieltä, että eläinten huonot oltavat vaikuttavat alan kannattavuuteen. Tarhaajat itse olivat sitä mieltä, että alan taloudelliset ongelmat johtuvat koronasta, sodasta, sekä lintuinfluenssasta. Molempia näkökulmia tukevaa lähdemateriaalia löytyy, eli voidaan todeta alan ongelmien johtuvat monesta eri tekijästä.

Selvitetyt tiedon perusteella voidaan todeta, että turkistarhauksen tuottamat hyödyt jäävät melko vähäisiksi. Turkisalan yrittäjien määrä on koko ajan laskussa, ja ala ei tarjoa kovin montaa työpaikkaa. Suomen saamat tulot tarhauksesta on todella pienet ja niistä hyötyvät lähinnä kunnat, joissa turkistarhaus on merkittävää. Vientitulot ovat myös hyvin pienet. Haastatteluissakin ilmeni, alan tärkeys perheille ja sen pitkät perinteet, eli ei voi sanoa, etteikö tarhauksesta olisi mitään hyötyä.

Tarhaajia haastatellessa nousi esille siirtymäajan tärkeys, jatkokouluttautumisen mahdollisuus sekä mahdollisten kalustojen sekä maiden myynti, jos ala ajetaan alas. Eläinoikeusasiantuntijoilta

ei tullut tähän ongelmaan ratkaisuita, vaan he lähinnä kertoivat, että alan vaikutukset ovat niin mättömät, ettei sitä tarvitse korvata millään. Tuloja Suomen valtiolle ei ehkä tarvitsisikaan korvata, sillä ne ovat niin vähäiset, mutta yrittäjät ja työntekijät tulisivat tarvitsemaan apua ja sitä tulisi myös tarjota.

9 Pohdinta

Selvitetyt tiedon ja tutkimuksen perusteella on hyvin epätodennäköistä, että turkistuotanto jatkuisi Suomessa kovin pitkään. Alan tarjoamat hyvät puolet ovat melko vähäiset ja niitäkin on liioiteltu jonkin verran julkisessa keskustelussa. Monia turkisalan yrittäjiä ei enää ole, eli se ei työllistä kovin montaa ihmistä. Merkitys Suomen taloudelle on hyvin pieni. Haastattelussa selvisi, että 60 % suomalaisista vastustaa alaa ja eläinaktivistit tekevät enemmän ja enemmän töistä alan alas ajamisen eteen. Haastateltavistakin kaksi kolmesta oli sitä mieltä, että alalla ei tule olemaan osaa Suomen tulevaisuudessa.

Turkistuotannolla on Suomessa kuitenkin pitkä historia ja se on tärkeää sitä työksi tekeväille, kuten haastatteluissakin kävi ilmi. Monelle se on sukupolvia jatkunut perinne ja elämäntapa. Kunnissa, kuten Uusikaarlepyyssä turkistuotanto on hyvinkin tärkeässä roolissa ja kunta saa siitä suuren osan tuloja. Vaikka alaa vastustavat ovatkin yleisesti ottaen sitä mieltä, että tarhauksessa ei ole mitään hyvää, osa kuitenkin tunnistaa nämäkin faktat, jotka ovat ihmisille hyödyksi. Kuten yksi haastateltavistakin sanoi, jokaisessa asiassa on aina jotakin hyvää, eikä sitä voi kieltää.

Turkistuotannon kohtalo on päättäjien käsissä ja tällä hetkellä hallituksessa istuu enimmäkseen turkistalouden kannattajia. Tämä on luultavasti suurin syy, miksi turkistuotantoa edelleen on Suomessa. Siitä on tullut identiteettikysymys, mutta edes se ei saa alaa enää kannattavaksi. Tätä mieltä oli myös mm. haastateltava Tiina Vuolle.

Kuluttajien näkökulmasta eläinten pitopaikkoja tulisi parantaa, jotta se nähtäisiin eettisempänä, tämä kuitenkin estää taloudellisen voiton, joten se ei oikein ole mahdollista. Kaikki eläinoikeusasiantuntijat, joita haastattelin, olivat sitä mieltä, että jos eläinten oloihin tehtäisiin parannuksia, tulisi alasta vain enemmän kannattamattomampi, eikä sitä pystyittäisi jatkamaan. Tarhaajien mukaan turkkien hinnat pitäisi saada ylös, jotta kannattavuus paranisi, mutta se on epätodennäköistä, kun

turkikset eivät ole enää trendikkäitä kuluttajien keskuudessa, eikä niistä haluta maksaa, ainakaan tällä hetkellä.

Turkistuotannon loppuminen on siis Suomessa väistämätöntä, mutta ajankohtaa on vaikea ennustaa. Alan loppumisesta on kuitenkin tehtävä mahdollisimman kivutonta turkistarhaajille. Haastateltavat tarhaajat toivat esille, että tarhaajille tulisi tarjota uudelleen koulutustumispäivää, jos tämä on opiskellut kyseiseen alaan tai ei ole aiempaa koulutusta. Siirtymäaika tulisi olla myös kohtuullinen, jotta työpaikan menettäneet saavat rauhassa tehdä suunnitelmia tulevaisuudelle. Tilojen ja maa-alojen myyntiin olisi myös hyvä saada apua.

9.1 Lähdemateriaali

Työhön oli todella vaikea löytää luotettavaa lähdemateriaalia. Eläinoikeusjärjestöillä on valtava määrä tietoa aiheesta, mutta valitettavasti se on lähestulkoon aina puolueellista, joka voi tehdä siitä epäluotettavan. Pyrin käyttämään näitä järjestöjä lähteenä, jos heidän teksteilleen löytyi myös omat lähteet. Lukiessani näiden järjestöjen tuottamia tekstejä, tarkistin, että tiedot pitävät paikkaansa. En kuitenkaan voinut käyttää niitä paljon tässä työssä, sillä yleinen oletus on, että tällaisten järjestöjen ja ihmisten tuottama tieto on kärjistettyä ja ei välttämättä pidä paikkaansa.

Tietoa etsiessäni huomasin myös, että aiheesta tuotettu teksti on usein melko vanhaa, joka toi omat haasteensa. Toisaalta turkistarhauksen perusteet eivät ole oikeastaan muuttuneet juurikaan, mutta lähde 1990-luvulta, ei välttämättä herätä suurta luottamusta. Etsiessäni tietoa olennaisista tapahtumista turkistarhauksen historiassa, tuli vastaan paljon artikkeleita ja niitä käytinkin jonkin verran työssäni.

9.2 Työn eettisyys

Valitsin työlleni melko arvan aiheen ja tiedostin sen kyllä heti alussa. Turkistarhaus on jakanut Suomen kahtia ja on niitä, jotka vastustavat tarhausta ja on niitä, jotka puolustavat sitä. Kummalakin puolella on niitä, jotka suhtautuvat aiheeseen tunteella ja hyvinkin tulisesti. Tämän vuoksi oli tärkeää pitää huoli siitä, että työstä ei tule millään tavalla puolueellinen ja, että se tuo kummankin kannan kuuluviin.

Tutkimuksen yksi yleinen eettinen periaate on ihmisten kunnioittaminen ja etenkin yksityisyyden kunnioittaminen (Vuori n.d). Tästä syystä päätin pitää haastateltavien henkilöllisyydet salattuna. Kuten todettu, aihe on arka, joten jo haastatteliijoita etsiessäni, ilmoitin, että vastaukset tulevat olemaan anonyymejä. En usko, että olisin saanut ainuttakaan tarhaajaa vastaamaan kysymyksiin, ellen olisi heti sanonut tätä. Eläinoikeusasiantuntijoiden nimet sain kuitenkin laittaa näkyviin, sillä kaikki, joita haastattelin, tekevät muutenkin julkista työtä ja ovat ns. tunnettuja siitä.

Lähteet

- A 20.10.2011/1084. Valtioneuvoston asetus turkiseläinten suojelusta. Viitattu 28.02.2024.
[Valtioneuvoston asetus turkiseläinten suojelusta 1084/2011 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)
- Ali-Hokka, H, Hurme, M. 2023. Näin lintuinfluenssa pääsi lokeista turkistarhoille – katso animaatio. Artikkel. Yle.fi.
 Viitattu 22.02.2024. <https://yle.fi/a/74-20045500>
- Ali-Hokka, H, Järvinen, J. 2023. MOT tarkisti neljä keskeistä väitettä, joilla turkistarhausta puolustetaan – paljastui laskuvirhe ja paisuteltuja lukuja. Viitattu 15.03.2024. <https://yle.fi/a/74-20018388>
- FIFUR tilastot. 2023. Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto. Viitattu 15.03.2024.
<file:///C:/Users/K%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4/Downloads/fifur-tilastot-statistik-2023.pdf>
- FUR FREE ALLIANCE VISITS FINLAND, APPEALS TO THE PARLIAMENT TO BAN FUR FARMING. N.d. Fur Free Alliance. Viitattu 3.6.2024. <https://www.furfreealliance.com/fur-free-alliance-visits-finland-appeals-to-the-parliament-to-ban-fur-farming/>
- Juhila, K. N.d. LAADULLISEN TUTKIMUKSEN OMINAISPIIRTEET. Tietoarkisto. Viitattu 3.6.2024.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>
- Kaakinen, E. 2020. Eläviä kettuja on viety säännöllisesti Kiinaan koko 2000-luvun ajan – yhteistyö pahimman kilpailijan kanssa on turkisalalle kipeä ja kimurantti asia. Artikkel. Yle.fi.
 Viitattu 22.02.2024. <https://yle.fi/a/3-11178892>
- Karkinen, K. 2009. Sitkeä sissi- turkistarhaaja yhteiskunnan muutoksessa. Joensuun yliopisto.
 Viitattu 20.02.2024. urn_isbn_978-952-219-225-7.pdf (uef.fi)
- Lahtinen, V. 2020. Turkistarhaus ei saa julkista tukea – vai miten se menikään? Animalia Media. Viitattu 08.04.2024. <https://animaliamedia.fi/turkistarhaus-ei-saa-julkista-tukea-vai-miten-se-menikaan/>
- Latva, O. 2020. Tuote vai elävä olento? - Näkökulmia turkiseläinten historialliseen rooliin Suomessa 1900-luvulla. Alue ja Ympäristö.
 Viitattu 20.02.2024. [Tuote vai elävä olento? - pdf \(journal.fi\)](#)
- Latvus, K, Pesonen, H. 2023. Eläinoikeudet ja eläinteologia. Tutkimusjulkaisu. Helsingin yliopisto.
 Viitattu 05.04.2024. [content \(helsinki.fi\)](#)
- Lehmusvesi, A, Kröger, T. 2023. Yllättävä muutos: Asuntolainoihin tehdään nyt ylimääräisiä lyhenyksiä. Yle. Artikkel. Viitattu 08.04.2024. <https://yle.fi/a/74-20050394>
- Rauhämäki, M. 2008. Miksi eläinaktivisti menee ”maan alle”? Pro gradu. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 05.03.2024. <URN:NBN:fi:juu-201208212201.pdf>

Tengvall, H. 1996. Tietoa turkiseläinten häkkikasvatuksesta, eläinten oloista turkistarhoilla ja turkistuotannon ympäristöongelmista. Vihkonen. Eläinsuojeluliitto Animalia. Viitattu 28.02.2024.

Tilasertifiointi. N.d. FIFUR. Uutiset ja artikkelit. Viitattu 22.02.2024. <https://fifur.fi/tilasertifiointi>

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta. 2014. Tuotantoeläinten olennaiset käyttäytymistarpeet. Viitattu 05.03.2024. https://mmm.fi/documents/1410837/1982758/TEHVNK_Tuotantoelainten_olennaiset_kayttaytymistarpeet_valmis_16.9.2014.pdf/77afc7af-82fa-4a84-9a73-aab4a146be58/TEHVNK_Tuotantoelainten_olennaiset_kayttaytymistarpeet_valmis_16.9.2014.pdf

Turkistarhaus aiheuttaa kärsimystä ja ympäristöongelmia. N.d. Animalia. Viitattu 05.03.2024. <https://animalia.fi/elainten-oikeudet/turkistarhaus/>

Turkistarhaus historiaan – Oikeudenmukainen siirtymä turkistarhattomaan Suomeen. 2023. Kansalaisaloite.fi. Viitattu 22.02.2024. <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/12549>

Turkiseläimet tuotannossa. N.d. Kuva. Eläintieto. Viitattu 3.6.2024. <https://www.elaintieto.fi/turkiselaimet/turkiselaimet-tuotannossa/>

Turkistotuudet: eläimet. N.d. Kuva. SEY. Viitattu 3.6.2024. <https://sey.fi/turkistotuudet-elaimet/>

Verojen ja pakollisten sosiaaliturvamaksujen kertymä kasvoi 6,4 % vuonna 2022. 2023. Tilastokeskus. Tiedote. Viitattu 02.04.2024. <https://stat.fi/julkaisu/cl8lpfsqmrle50cvz3rkxc3nj>

Viljanen, J. 2019. ”KETUNHÄNTÄ KAINALOSSA”. Maisterintutkielma. Jyväskylän Yliopisto. Viitattu 05.03.2024. [Gradu1_Viljanen_\(jyu.fi\)](Gradu1_Viljanen_(jyu.fi))

Vinnari, E. 2022. Selvitys turkistarhauksen nykytilasta ja tulevaisuuden vaihtoehtoista. Tampereen Yliopisto. Animalia. Raportti. Viitattu 02.04.2024. [file:///C:/Users/K%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4/Downloads/Turkistarhauksen_Exit_raportti_Eija-Vinnari-Animalia%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/K%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4/Downloads/Turkistarhauksen_Exit_raportti_Eija-Vinnari-Animalia%20(1).pdf)

Vuori, J. N.d. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Tietoarkisto. Viitattu 2.6.2024. [https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimuseiikka/tutkimuseiikka-ihmistieteissa/](https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimuseiikka-ihmistieteissa/)

Yli 800 yrittäjää saanut apua koronapandemian aiheuttamiin talousvaikeuksiin maaseudun yritysten ja alkutuotannon väliaikaisista tuista. 2020. Artikkelit. Ruokavirasto. Viitattu 22.02.2024. <https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/uutiset/valiaikaisia-tukia-myonnetty-yli-800-yrittajalle/>

Oikeutta eläimille. 2014. Kuva. Flickr. Viitattu 3.6.2024. <https://www.flickr.com/photos/oikeutta-elaimille/15930425373>

Oikeutta eläimille. 2011. Kuva. Flickr. Viitattu 3.6.2024. <https://www.flickr.com/photos/oikeutta-elaimille/albums/72157665819617091/>

